

Pædagogisk læreplan for Eventyrlandet September 2023 - 2024

**Hvad mon der sker,
hvis vi ser på alt det, barnet kan
i stedet for alt det,
barnet ikke kan?**

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Eventyrlandet er en integreret institution med 2 vuggestuegrupper, 3 børnehavegrupper og 2 basisgrupper beliggende på 2 matrikler. Et dejligt lyst stort hus, der ligger på Skjulhøj allé 52 og en gammel hyggelig gul villa, der ligger på Jyllingevej 69.

Skjulhøj allé er indrettet med 2 børnehavegrupper i stueetagen med et stort fællesrum i midten og 2 vuggestuegrupper og 1 basisgruppe på 1. sal. I kælderen har vi indrettet et værksted med mulighed for fordybelse med kreative projekter.

Jyllingevej har 1 børnehavegruppe og 1 basisgruppe i stueetagen, samt "havestuen", der bliver brugt til fælles samlinger og motorisk aktivitet af begge grupper. På 1. sal er der indrettet et inspirerende legerum med købmandsafdeling, lægehjørne og dukkekrog, der benyttes af begge grupper. Jyllingevej har også et lille hyggeligt kreativt værksted i kælderen.

Vuggestuerne har ca. 12 børn på hver stue og børnehavegrupperne ca. 22. Vi har 2 pædagoger og 1 medhjælper på hver stue og i basisgrupperne er der 3 pædagoger. Derudover har vi ansat en flyver, der bliver fordelt i huset efter behov. Vi har valgt at have ungarbejdere hver eftermiddag. De vasker op og vasker hagesmækker mm. Dette gør vi for at frigive det pædagogiske personales ressourcer til at være sammen med børnene.

Så vidt det er muligt, har vi altid 2 studerende i huset – typisk 1 i børnehave eller vuggestue og 1 i en af basisgrupperne.

Eventyrlandet har en minibus, som primært basisgruppen indimellem kører på tur i. De andre stuer har også mulighed for at benytte den.

Åbningstider: 7.00-16.45 alle dage

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

I KLYNGE D/RADIUS ER VORES VISION, AT ALLE BØRN HAR STYRKET SELVVÆRD OG EVNE TIL, AT LEVE, FUNGERE OG UDVIKLE SIG I SOCIALE FÆLLESSKABER.

Det understøtter vi blandt andet ved at arbejde systematisk med nedenstående både på klyngeniveau samt lokalt i enhederne.

TOPI/sprogvurderinger: Vi skal se at der er handleplaner på alle børn i rød og udvalgte i gul position.

Alle børn skal have adgang til børnefællesskaber (læreplanen).

Eventyrlandets børnesyn: Børn gør det godt hvis de kan!

Vi arbejder ud fra et anerkendende grundsyn med afsæt i tilknytningsteori og en neuroaffektiv forståelse, med Marte Meo som metode.

Forskning i børns tilknytning viser, at børn også knytter sig til andre voksne end deres forældre både inden for og uden for familien – herunder også voksne i dagtilbud. Vi har som dagtilbud derfor en afgørende rolle i at understøtte, at børn trygt knytter sig til det pædagogiske personale. Det kræver både tid, engagement og kontinuitet i kontakten, for at relationen mellem voksen og barn får karakter af tilknytning.

At opbygge trygge tilknytningsrelationer mellem børn og voksne beskrives i flere undersøgelser, som den vigtigste pædagogiske opgave i dagtilbud – især for børn i

0-2-årsalderen. Flere forskere peger på kvaliteten af interaktionen mellem barn og voksen, som den mest betydningsfulde enkeltfaktor i dagtilbuddet.

Derfor prioriterer vi i Eventyrlandet, at barnet, når det starter, er tilknyttet en primær voksen. Det betyder, at forældrene har den primære dialog med en fast voksen og at barnet, så vidt muligt, er sammen med den primære voksne i dagens aktiviteter og gøremål.

I Eventyrlandet er vi i gang med en proces omkring pædagogisk organisering. Denne proces er en refleksion over det pædagogiske personales struktur og rollefordeling, så vi kan sikre at der dagen igennem er et pædagogisk læringsmiljø, hvor det er tydeligt for børnene, hvad der skal ske. Dette skaber tryghed og nærvær for børnene og giver dem derved mulighed og lyst til at deltage i planlagte og spontane lege og aktiviteter.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Vi tager udgangspunkt i, at der for det enkelte barn, er mulighed for læring i hverdagslivet, via de læringsprocesser der opstår i interaktionen med andre børn og voksne, og i de daglige pædagogiske aktiviteter.

Det pædagogiske personales opmærksomhed, nærvær i relationen til barnet og en anerkendende og inkluderende pædagogisk praksis er vigtige faktorer, for at understøtte barnets udvikling. Vi lægger vægt på at give barnet udfordringer, der ligger indenfor det enkelte barns nærmeste udviklingszone.

Det er vigtigt, at vi som pædagogisk personale, sikrer den rette stemning i de aktuelle aktiviteter med barnet eller børnegruppen. Dette være sig en omsorgsfuld, nysgerrig, koncentreret stemning m.m. Dette giver barnet tryghed, hvilket er essentielt ift. barnets videre udvikling.

For at understøtte børnene i at udtrykke sig på flere niveauer, er vi i Eventyrlandet opmærksomme på at tilbyde alle børn et dialogisk samvær. Vi vil følge barnets spor, have fokus på barnets bidrag, og indgå i en udveksling af oplevelser med det enkelte barn. Tryghed og nærhed er centrale opmærksomhedspunkter, og kommer til udtryk i vores måde at planlægge og strukturere hverdagen på. Det betyder, at vi organiserer os i mindre grupper hver dag og derved giver børnene mulighed for nærhed med få børn og voksne.

Vi arbejder ud fra den pædagogiske retning om anerkendende relationer, der er et væsentligt grundlag for vores daglige pædagogiske arbejde.

Anerkendende relationer handler om flg.:

- I det daglige samspil med barnet tilstræber vi at være ligeværdige med barnet
- Vi forsøger at sætte os i barnets sted for at forstå barnets handlinger.
- Vi er anerkendende i samspillet med barnet, dvs. positiv, indlevende og respektfulde.
- Vi tilstræber at være tydelige og forudsigelige overfor barnet.
- Vi går ud fra tesen om, at barnet altid har en grund til at gøre som det gør.
- Vi hjælper og opmuntrer barnet til selv at finde løsninger.
- Vi er opmærksomme på at vi som rollemodeller overfører holdninger og værdier til barnet.

Barnet udvikler derved:

- Selvværd, barnet kommer til at tro på sig selv og opleve at have betydning for sine omgivelser.
- Selvrespekt, barnet lærer hvad det står for og får derved selvindsigt.
- Respekt for andre, ved at holde af sig selv udvikler barnet empati og sociale kompetencer.
- Selvstændighed, når barnet oplever at blive set i sine handlinger opbygger det erfaringsgrundlag for at handle og finde løsninger

Leg

Vi forsøger at skabe en god balance mellem de børneinitierede og de voksenstyrede aktiviteter. Vi arbejder ofte i mindre grupper, så der bliver mulighed for mere ro og fordybelse i legene/aktiviteterne. Alle børn får ikke nødvendigvis tilbud om samme aktiviteter.

Vi eksperimenterer og er nysgerrige og undersøgende sammen med børnene, for derigennem at styrke deres kreativitet og forudsætning for læring. De voksenstyrede aktiviteter tager udspring i børnenes udviklingsniveau og interesser og årstidernes naturlige muligheder. Men de udspringer også meget af børnegruppen her og nu, og at vi griber nuet og de muligheder der er på dagen.

Vi lægger særlig vægt på børneinitieret leg, fordi der her er mange muligheder for læring. Vi voksne skaber tid, plads og rum til at lege kan opstå og vi er med på sidelinjen som iagttagere eller igangsættere.

Vi leger med og andre gange trækker vi os og observerer på afstand. Vi er parate til at gribe ind, hvis legen udvikler sig i en uheldig retning og kan hjælpe til med at give legen næring eller ny retning. I mange situationer må vi voksne prøve at aflæse børnenes intentioner og hjælpe dem med at komme ind i legen og inddrage hinanden. Det handler om at følge, forstå og inddrage barnets perspektiv. Tid og nærvær er det vigtigste, vi kan tilbyde i børnenes lege.

Den sociale udvikling bliver gennem legen styrket og stimuleret. De voksne er opmærksomme på at følge børnenes initiativer og fx italesætte, hvis et barn oplever at børn andre overskrider deres grænser, ved fx at sige, ”jeg kan se du ikke kan lide det – sig stop”, eller sige til det andet barn; ”jeg kan se, at x ikke kan lide det, jeg tror det betyder nej”. På denne måde lærer børnene at forstå sig selv og hinanden og tage hensyn til andres grænser og følelser. Vi øver turtagning i legenes univers og i fællesskabet med hinanden, hvor børnene øver sig i at forstå hinandens behov.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Eventyrlandet vægter vi samarbejdet med forældre højt. Det kan være i den daglige dialog, til opstartsmøder, netværksmøder eller andet, hvor personalet fortæller om baggrund for, hvorfor de arbejder som de gør og hvilke indsatser, der ønskes iværksat omkring barnet. Vi inddrager altid forældrenes perspektiv og viden omkring barnet, da dette giver det bedste vidensgrundlag for en evt. indsats. Til møder vejleder vi fx forældre om, hvordan de kan bidrage positivt til barnets læring og udvikling og fortæller om, hvordan vi arbejder i vores pædagogiske praksis omkring Marte Meo. Forældrene kan fx læse højt for barnet, synge med barnet og i øvrigt inddrage barnet i og tale med barnet om alle de ting, som forældre og barn foretager sig i og uden for familien, så barnet herigennem får udviklet sit sprog og får udvidet sin erfaringsverden ved at stille spørgsmål, undre sig og gøre sig erfaringer. Med forældresamarbejde om børns læring forstås netop et samarbejde, hvor såvel vi som forældrene har et ansvar. Forældrene har således også et ansvar for at samarbejde med os og i øvrigt holde sig orienteret og bakke op om det arbejde, der foregår i forhold til barnets og børnegruppens trivsel og læring.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er særligt betydningsfuld for børn i udsatte positioner. Vi har, sammen med andre relevante fagprofessionelle, et ansvar for at støtte børn med forskellige udfordringer og sikre, at alle børn deltager i fællesskabet. De planlagte aktiviteter skal være relevante for alle børn uanset baggrund, sprog, kultur og traditioner. At etablere et pædagogisk læringsmiljø for børn i udsatte positioner handler som udgangspunkt om, at børn i udsatte positioner skal udfordres og opleve mestring i forbindelse med blandt andet børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter. Alle børn i dagtilbud har krav på at blive stimuleret og blive mødt med positive forventninger. Det er afgørende, at det pædagogiske personale, på linje med forventningerne til de øvrige børn i dagtilbuddet, har positive forventninger til et barn i en udsat position. Børn i udsatte positioner skal være en betydningsfuld del af børnefællesskabet, ligesom deres forældre er tilsvarende betydningsfulde i forældrefællesskabet. Nogle gange kan det være en fordel at give et udsat barn plads og rum til at være i en mindre gruppesammenhæng, hvor den voksne i højere grad har mulighed for at arbejde målrettet med barnets specifikke udfordringer, det være sig sociale, motoriske, sproglige udfordringer eller andet. Det kræver en skarp opmærksomhed hos det pædagogiske personale og ledelsen på alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem tilrettelæggelse af trygge pædagogiske læringsmiljøer.

Vores arbejde med pædagogisk organisering, opdeling i mindre grupper, Marte Meo metoden med afsæt i en neuroaffektiv forståelse, giver os mulighed for at støtte det enkelte barn. Når vi opdeler børnene i mindre grupper, giver det tid til nærvær og opmærksomhed fra den voksne til hvert enkelt barn. Det pædagogiske personale har fokus på, at få øje på flere af børnenes initiativer. "Sofus du kaster bolden til Anja og Anja kaster bolden til Arthur. Lige om lidt bliver bolden kastet til dig Felix..." Den voksne sætter ord på det der sker og skaber derved forudsigelighed og sammenhæng. Med sit toneleje og mimik er den voksne med til at skabe engagement og børnene vil opleve sig set og hørt.

Når et barn reagerer følelsesmæssigt i samspillet, forholder den voksne sig roligt og kan dermed "smitte" barnet med sin ro. Når den voksne forholder sig roligt, oplever barnet og resten af børnegruppen at de følelser de har og viser er okay. "Åh, Felix, jeg tror, du troede, at Arthur ville kaste bolden til dig..." Når den voksne sætter ord på det, der er sker, hjælper det barnet og børnegruppen til at forstå hinandens intentioner.

Når børn i en periode fx bider eller kommer til at være i situationer, hvor de kommer til at slå de andre børn, har vi udarbejdet et skriv, der udleveres til forældrene. Dette med henblik på en forståelse af, at barnet ikke gør det med vilje og for at minimere risikoen for at barnet kommer i en yderligere udsat position og bliver omtalt negativt. Dette skriv er tilgængeligt på vores hjemmeside og hedder; "Når børn bider eller på anden vis udviser frustration ved fx at slå eller sparke."

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Et pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen handler blandt andet om, at børnene får positive erfaringer med at deltage i børnefællesskaber, så barnet derigennem får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. Det pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn har fokus på at understøtte, at børnene tør møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende, kunne indgå i et børnefællesskab og tage initiativ til at indgå i relationer. Det indebærer også, at personalet skal give børnene mulighed for at udvikle nysgerrighed over for bogstaver, tal, mønstre, former mv.

Eventyrlandet er en del af en klynge, Klynge D radius. På tværs af klyngen har vi et overgangsudvalg, hvor der er 2 pædagoger fra hver enhed, der deltager og bliver inspireret til, hvordan pædagogiske aktiviteter kan tilrettelægges, herunder, hvordan lege (Klauspakken, bedstsammen.dk) og andre aktiviteter kan være med til at understøtte ovenstående.

Derudover har vi et godt og tæt samarbejde med Kirkebjerg skole, hvor vi har planlagt dage, hvor børn og pædagoger besøger skolen. Her tilrettelægges fx kendte lege fra Klauspakken.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi har ofte skolepraktikanter fra de omkringliggende skoler, ligesom vi ansætter ungarbejdere fra området.

Vi følger med på lokalområdets facebookside og ser om der er relevante aktiviteter og tilmelder os eksempelvis teaterforestillinger på det lokale bibliotek.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

For at få skabt en positiv hverdag for det enkelte barn, er de voksne opmærksomme på at få inddraget alle børn i sociale relationer og lege. Vi taler om venskaber og følelser

sammen med børnene og hjælper dem med at få sat ord, på deres følelser. Dette støtter børnene i at blive opmærksomme på dem selv og de andre børn.

I Eventyrlandet har alle stuer flere rum, hvor der er god plads til at inddele børnene i mindre grupper og indrette små læringsmiljøer. Målet er, at læringsmiljøerne er opdelt og fordelt på stuerne, så der er mulighed for ro og fordybelse. Læringsmiljøerne er tydelige for børnene og inspirerer til leg med dukker, biler, bygge hule m.m. Vores læringsmiljøer tager udgangspunkt i børnegrupperne – hvad er børnene optaget af, men også ud fra en faglig viden omkring, hvad børn har brug for. For at få øje på, hvad barnet er optaget af, bruger vi Marte Meo princippet, "at se og følge barnets initiativ". Vi er stadig i en udviklingsproces, hvor personalet øver sig på at kunne følge et barns initiativ uden at det nødvendigvis betyder, at barnet får opfyldt alle ønsker og behov. Det handler om at registrere barnets initiativ og møde det positivt. Når vi får øje på barnets initiativ, vil den voksne i højere grad kunne tilbyde aktiviteter, der møder barnet i nærmeste udvikling.

Vi arbejder for, at vores læringsmiljøer er tilgængelige og ser indbydende ud. Vi tænker læringsmiljøerne som både indretning, men også den voksne som læringsmiljø med fokus på det relationelle og den voksnes rolle i legen.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Eventyrlandet ønsker vi at skabe rammer så børnene kan føle sig trygge, være nysgerrige og tør være udforskende. Når dette skabes, vil vi se børn med gåpåmod, børn der tør erfare og børn der tør begå ”fejl”, fordi der plads til det. Dette kræver at hvert barn bliver

anerkendt og set, som det er. Det pædagogiske personale er lyttende, udviser respekt for det enkelte barn og favner børnenes forskellighed. På denne måde skabes børn, der føler de er betydningsfulde for fællesskabet, lærer at indgå i sociale relationer og tør udforske dem selv og deres kompetencer.

For at sikre det, skal vi fortsat have et fokus på, at møde det enkelte barn med en forståelse af, at børn gør det godt, hvis de kan.

Barnets alsidige personlige udvikling er en dannelsesproces, hvor barnet afprøver og udvikler sig. Børn skal inviteres til aktiv deltagelse i hverdagsrutiner, hvor de større børn med fordel kan inddrages i planlægning af aktiviteter og gives mulighed for at komme med ønsker og forslag. Dette er et udviklingspunkt vi gerne vil arbejde videre med og blive endnu bedre til. Børnene skal have de første erfaringer med demokrati og opleve, at deres perspektiv bliver hørt og forstået. Her vil vi benytte os af refleksionsspørgsmål fra materialet i EMU med dialogkort. [DIALOGKORT ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING \(emu.dk\)](http://emu.dk)

Målet er: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem

Metode: Implementering af Marte Meo principper. Uddannelse af Pædagogisk udvalg, pædagoger på Marte Meo uddannelse, undervisning på personalemøder. Refleksionsspørgsmål, som vi vil forholde os til på stue og personalemøder. "Hvordan kan vi arbejde mere med at gå på opdagelse i børnenes perspektiver?"

Social udvikling

"Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Eventyrlandet tror vi på, at mennesker gør det godt, hvis de kan og at udgangspunktet for at barnet kan indgå i sociale fællesskaber, tager afsæt i tilknytningen til de voksne. Derfor lægger vi stor vægt på at de voksne forbinder sig følelsesmæssigt til børnene. Det gør vi ved at møde børn og forældre med et åbent og imødekommende kropssprog, ved at gøre os umage for at få øje på og se og følge børnenes initiativer og sætte ord på deres initiativer. Vi arbejder med at skabe tætte relationer børnene imellem. Det at børnene føler at de hører til og har mulighed for at øve sig i at være deltagende i sociale relationer er vigtige faktorer i barnets sociale udvikling.

I de sociale fællesskaber kan de øve sig i at yde omsorg, samarbejde og tage ansvar for deres omgivelser og handlinger. Gennem relationer oplever de venskaber og disse har stor betydning for deres mulighed for at udvikle empati for andre mennesker.

Skabelsen af sociale fællesskaber, er en stor del af det pædagogiske personales arbejde. For at alle børn har mulighed for at føle sig som en del af gruppen og opnå tætte relationer, arbejder vi med at opdele børnene i mindre grupper.

Her har de mulighed for at indgå i meningsfulde relationer igennem dialog, leg og fordybelse i aktiviteter. I de små grupper fremmes muligheden for at indgå i dialog med det enkelte barn, støtte op om følelser og initiativer, og hjælpe det enkelte barn i at skabe tætte relationelle bånd.

Vi har fokus på, at de voksne bliver en endnu større og aktiv del af børnenes lege, i såvel børnehaven som i vuggestuen. Når personalet er en del af barnets eller børnegruppens lege, kan vi i højere grad, støtte dem i deres lege, hjælpe dem til at videreudvikle legene i nye retninger og samtidig guide dem hvis der opstår konflikter. Vi støtter børnene i sige til og fra, både i selve legen, men også når andre børn vil være en del af legen. Det er også i legen, at børnene kan lære om og acceptere hinandens forskelligheder.

Personalet skaber læringsmiljøer for børnene på stuerne, med udgangspunkt i børnenes og børnegruppens behov. Læringsmiljøerne skal bl.a. være fremmende for børnenes sociale samspil og skabe rum for fordybelse i legen. Legetøj og materialer er desuden tilgængelige for børn og voksne. Det skaber mulighed for medindflydelse og oplevelsen af at kunne forfølge et initiativ.

De voksne tager altid det pædagogiske ansvar for at skabe relationelle fællesskaber. Vi går forrest som gode eksempler børnene kan spejle sig i. Vi skaber et trygt og tillidsfuldt miljø, ved at være smilende, imødekommende, sætter ord på vores og børnenes initiativer og er rummelige i vores kontakt til alle børn. At være rummelig forstås ved, at vi går bag om adfærden og er nysgerrige på, hvad barnets handling er et udtryk for. Vi bestræber os på at forstå barnets reaktioner og er tilgængelige med trøst, guidning eller, hvad der måtte være brug for.

Målet er: At hele Eventyrlandets personalet opnår viden og forståelse for, at børn gør det godt hvis de kan

Metode: Implementering af Marte Meo principperne. Refleksionsspørgsmål og video

---

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I klynge D Radius har vi et klyngeudvalg, der arbejder med sprog og kommunikationsindsatsen. Som i Overgangsudvalget er der lagt en fælles strategi for indsatsen. Vi har valgt at benytte legen som adgang til sproglig udvikling og fællesskaber.

Efter at vi målrettet har arbejdet med Huset Pia Thomsen om sprogtrappe, sprogvurderinger og legeskemaer, retter vi nu blikket på legens betydning for børnene, deres sproglige udvikling og deres deltagelsesmuligheder i fællesskabet.

Det vil vi gøre ved at undersøge de fem centrale former for lege:

Tidligere benyttede analyseredskaber i sprog og kommunikation:

TOPI

De redskaber har ikke kunne fortælle os nok om børns leg, derfor har vi brug for at I får af-dækket, hvilken typer af lege der er dominerende og hvordan de voksne placerer sig i legen.

I eventyrlandet har vi endvidere en proces i gang, hvor vi er ved at implementere arbejdet med Marte Meo som metode. Her øver personalet sig på, at få øje på børnenes initiativer, sætte ord på det barnet gør, siger, eller viser med sit kropssprog, for derved at styrke barnets selvværd. Derudover får en bedre selvregistrering, lærer sprog og nye ord, lærer at sætte ord på sig selv og derved kunne præsentere sig selv bedre, eksempelvis i leg. De voksne øver sig også på at sætte ord på sig selv, hvilket giver barnet en øget forståelse af, hvad den voksne gør og får derved koblet sproglige begreber og ord på handlinger den voksne gør.

Dette gøres fx ved at bruge "jeg" sætninger, sætte ord på handlinger, tanker, intentioner og følelser. Det skaber forudsigelighed for barnet og skaber et fælles fokus, så barnet har en bedre mulighed for at samarbejde med den voksne.

Målet er, at personalet bliver mere bevidste om egen rolle

Metode: At analysere praksis ud fra følgende;

De voksnes positionering i legen:

Er I foran (voksne initierede lege/aktiviteter)

Er I ved siden af (voksenunderstøttende deltagelse i børns egen leg)

Er I bagved (børns egen leg, hvor de voksne iagttager legen for at undersøge hvad børnene er optaget af)

Undersøg hvilken positionering er dominerende hos jer:

Børnenes foretrukne samværsformer i lege
Jeg /jeg– lege (de leger alene)
Jeg/du - lege (to leger sammen)
Jeg/vi – lege (den store gruppe leger sammen)
Undersøg hvilke samværsformer børne hos jer foretrækker!

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden samt følelsesmæssige og sociale processer, lige som al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen. Læringsmiljøet skal give alle børn, herunder de børn, som har begrænsede erfaringer med krop, sanser og bevægelse, mulighed for at deltage i fællesskaber, aktiviteter og leg, og det pædagogiske personale skal motivere børn til at bevæge sig ved at vise glæde ved bevægelse og kropslig udfoldelse. Børnene skal inviteres til at få mange forskellige kropslige erfaringer i et læringsmiljø, hvor bevægelsesglæde, kreativitet og leg er nøglebegreber, og hvor det pædagogiske personale understøtter det enkelte barn og skaber fleksible, inkluderende læringsmiljøer. Det pædagogiske personale er nysgerrigt og udvælger og følger bevidst børnenes bevægelsesinitiativer, så børnene oplever selv- og medbestemmelse som en naturlig del af deres dannelsesproces.

Her benytter vi som tidligere beskrevet Marte Meo som metode til at få øje på børnenes initiativer og følge initiativerne ved fx at sætte fysiske aktiviteter og lege i gang, når de voksne har fået øje på en særlig interesse. Forældre inddrages via dialog og som samarbejdspartnere med hensyn til at give børnene gode betingelser for bevægelse, fx ved at dele pædagogiske overvejelser om værdien af risikoorienteret leg og det at udfordre og følge børnenes bevægelsesmæssige interesser.

Et eksempel fra praksis er en pædagogisk diskussion om, hvorvidt børnene måtte klatre i klatrestativet på en bestemt måde, fordi det var en "regel", der altid havde været sådan. Dette gav anledning til en dialog omkring, hvad barnets læring ved at klatre egentlig var og en refleksion omkring det at have regler, fordi nogen engang har lavet den. Dette er fortsat et fokus og en udviklingsproces, der er i gang.

I Københavns kommune har vi endvidere mulighed for at få vejledning og sparring fra BOB teamet, som har særlig viden og erfaring på området. Personalet benytter sig desuden af materialet fra bedstsammen.kk.dk. Herunder er der et lille udsnit fra materialet:

Som voksne kan vi hjælpe børn til trivsel og hensigtsmæssig adfærd ved at forstå, rumme og anerkende deres sensoriske tærskel. Herigennem kan vi forsøge at tilpasse miljøet omkring barnet i ønsket om at forhindre over- eller understimulering. Det kan måske være svært at blive klog på, hvordan et barn sanser – og måske er det slet ikke nødvendigt at gøre sig klog på det. Men i tilfælde, hvor barnet enten mistrives eller udviser uhensigtsmæssig adfærd, kan det give mening at være nysgerrig på bearbejdningen af sanseindtryk. Nysgerrigheden kunne helt konkret være at observere, om der er et mønster i den uhensigtsmæssige adfærd. Tegner der sig ikke et umiddelbart mønster, kan man forsøge sig med at skrue op eller ned for sanseindtrykkene i den givne situation. Dette kan måske være med til at afsløre barnets sansemæssige udfordringer.

Herudover ligger der i materialet "bedstsammen" plakater med illustrationer med inspiration til motorisk leg og aktiviteter, som stuerne benytter sig af.

Målet er: At personalet dagligt initierer leg med fokus på krop og bevægelse

Metode: Marte Meo, samt inspiration fra materialet fra "bedstsammen.kk.dk"

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I arbejdet med natur er det vigtigt, at det pædagogiske personale er bevidste om, hvordan børnene inspireres til at være i og opleve naturen. Det giver gode læringsmuligheder for børnene, hvis konkrete situationer bruges til at skabe forståelse for naturen, fx ved at undersøge en edderkop: Hvor mange ben har den? Hvordan føles edderkoppespindet, hvis man rører ved det? Hvad mon den spiser? Med det konkrete som udgangspunkt kan det pædagogiske personale åbne op for diskussioner og sammenligninger med andre dyr, så børnene lærer om forskellen på fx en edderkop og en bille eller en myre. For at udbygge og støtte børnenes viden er det vigtigt, at de voksne tør at gå foran og være rollemodeller for børnene ved at kaste sig ud i nye udfordringer, fx ved at røre ved en skovsnegl eller have en bænkebidder kravlende på hånden.

Naturen og udeliv giver andre fysiske, sansemæssige og erfaringsmæssige muligheder end indendørsliv. I Eventyrlandet vil vi gerne give børnene mulighed for;

At blive våde og beskidte

At mærke regn, blæst, sne og sol på kroppen

At lytte til vinden, regnen, blæsten og fuglene

At fryse og svede

At erfare at sanse sand og underlag uden strømper og sko
At undersøge hvad der gemmer sig af krible krable dyr under stubbe og sten
At plante planter udenfor i krukke og plantekasser/ så frø og se det gro
At i et forstørrelsesglas eller mikroskop ser dyr eller planter anderledes ud
At der er mere viden at finde i bøger, på biblioteket eller via nettet

Derudover har vi en proces i gang, hvor vi genbesøger tidligere regler (lavet af tidligere ansatte, men som er overlevet). Her har vi fx til gode at diskutere, hvor undersøgende børn må være. Fx er det vores mål, at børnene får mulighed for at undersøge og eksperimentere. Det kan fx være ved at lege med vand, udfordre tyngdekraften osv.

Målet er: at personalet i højere grad end nu deltager i og faciliterer lege på legepladsen, der understøtter temaet omkring natur og science.

Metode: Et refleksionsspørgsmål fra dialogkortene kan skabe refleksion omkring, hvordan vi understøtter et læringsmiljø, der tilgodeser børnenes fantasi; *Tænk over et konkret eksempel, hvor vi gik hhv. foran, ved siden af og bag ved børnene i deres leg. Hvad fungerede godt i hvert enkelt tilfælde?*

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Eventyrlandet benytter vi muligheden for at dyrke fællesskabet bl.a. ved at fejre begivenheder som når de store børn skal i skole, ved påske og julefrokoster og sommerfest med forældrene. Her har børnene hver en blomst med, som de planter på legepladsen. Der er også et fællesskab omkring det at plante blomster, sætte kartofler eller andre aktiviteter, som børnene er en stor del af. Vi forspirer, planter ud i plantekasser, vander og dyrker det grønne. Børnene får en forståelse for hvor maden kommer fra og introduceres for et bredt udvalg at smag og sanseoplevelser.

Rollelege: Læge leg. Vi inspirerer børnene til rollelege ved at lege med og facilitere legen så børnene får øje på hinanden og føler sig som en del af fællesskabet. Fx. findes rekvisitter til lægeleg, hvor en mindre gruppe børn skærmes for forstyrrelser og hvor den voksne leger med i det omfang, det er relevant for børnene. Det kan også være en butikslæg på legepladsen eller en omgang bilvask af cyklerne der udvikler sig så flere børn får lyst til at deltage og hjælpes ind i legen. Med støtte fra den voksne får børnene således lige deltagelsesmuligheder og følelsen af at være betydningsfuld i fællesskabet.

På vores personalemøder har vi defineret rollerne, Omsorgsgiver, fordyber og flyver. Dette har skabt en yderligere opmærksomhed på, hvordan den voksne kan fordybe sig endnu bedre i legene sammen med børnene.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

I Eventyrlandet benytter vi os af flere forskellige metoder for at sikre, at vi har en reflektiv kultur. Vi skal være i stand til at justere og ændre den pædagogiske praksis, så den bliver bedst mulig for barnet. Vi anser det for væsentligt både at evne selvrefleksion og refleksion i samspil med andre. Det fordrer åbenhed og at turde se på sig selv og sin egen praksis. Det overordnede mål er selvfølgelig en vilje til faglig udvikling og ønske om at opnå større pædagogisk indsigt. De forskellige metoder vi gør brug af, er følgende:

- Stuemøder med dagsorden
- Personalemøder med dagsorden. Undervisning, gruppearbejde fx med brug af dialogkort til refleksion om specifikke temaer
- Personaledage for hele personalegruppen – med udvalgte pædagogiske temaer
- Marte Meo metodens principper – beskrevet uddybende på hjemmeside
- Halvårlig gennemførelse af TOPI
- Sprogtrappen i vuggestuen
- Sprog vurderinger børnehaven
- Udvalgsarbejde i klyngen; sprog/kommunikation, børns overgange og pædagogisk udvalg som lige nu arbejder med implementering af Marte Meo metodens principper
- Ressourceforum
- BOB-support
- Smtte-model – både på enkelte børn og grupper af børn
- Feedback kultur – både når der opstår undren og vellykket pædagogisk arbejde/indsats

Vi øver os alle på at benytte Marte Meo principperne også på voksenniveau, hvor vi lyser på det der fungerer og giver hinanden positiv feedback.

Udover det vil vi fremhæve de dialogiske rum, der opstår i løbet af dagligdagen. Disse uformelle/ikke planlagte dialogiske rum giver plads til undren og fælles refleksion. Vi tilstræber at have en kultur hvor vi tør spørge ind til hinandens praksis for at blive klogere på hinanden. Herudover er samarbejdet med studerende, der stiller spørgsmål til vores praksis en god mulighed for yderligere refleksion, ligesom supervision i basisgrupperne er med til at skabe en refleksiv praksis.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Arbejdet med at udarbejde en plan for det er i gang.

Derudover har vi lavet nogle definerede mål under læreplanens 6 temaer med henblik på at kunne evaluere på, hvordan det er lykkedes os med det vi har sat os for.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

